

Beleid cameragebruik en domotica

**Stichting Zorggroep
Noordwest-Veluwe**

Wonen, zorg en welzijn

Van: Functionaris Gegevensbescherming
Eigenaar:
Datum: 22 augustus 2024
Versie: 5.1

Inleiding

Wij vinden het belangrijk dat cliënten, medewerkers en anderen zich veilig en prettig voelen. Controle op de fysieke toegang tot de locaties van Stichting Zorggroep Noordwest-Veluwe (ZNVV) is één van de maatregelen om ervoor te zorgen dat alleen bevoegde personen de locatie of een ruimte binnen de locatie kunnen betreden. Soms kan camerabewaking worden ingezet omdat er extra aandacht of toezicht nodig is, of is het nodig voor de zorg of observatie van een cliënt. Ook kunnen camera's, en andere techniek (bijvoorbeeld sensoren), worden gebruikt voor toezichthoudende domotica (dit is techniek en elektronica om de veiligheid en welzijn van cliënten op afstand te volgen).

Camera's en domotica mogen niet zomaar worden gebruikt. In dit beleid staat wat wel en niet is toegestaan en welke mogelijkheden er zijn om camera's en domotica in te zetten.

Doelgroep

Dit beleid geldt voor alle personen die de eigen of gehuurde locaties van ZNVV betreden. De inzet van camera's vanuit het oogpunt van medische behandeling of vanuit begeleiding en observatie richt zich specifiek op de cliënten van ZNVV en/of hun wettelijk vertegenwoordigers.

Doel

Het gebruik van camera's en domotica binnen de locaties van ZNVV vindt plaats met als doel:

- Reguleren van rechtmatige toegang tot bepaalde zones en ruimten binnen de locatie;
- Bescherming van personen uit veiligheidsoverwegingen (structurele of incidentele inzet);
- Beveiliging en bewaking van eigendommen (structurele of incidentele inzet);
- Inzet ten behoeve van begeleiding, behandeling en therapie (incidentele inzet);
- De registratie van gesprekken tussen de cliënt en de persoonlijk begeleider (incidentele inzet zoals bij ergotherapie);
- Gebruik van specifieke middelen zoals camera's, bewegingsmelders, detectiechips, uitluisterfuncties en dergelijke voor het bewaken dan wel optimaliseren van de fysieke veiligheid van cliënten, bijv. met dementie of epilepsie (structurele of incidentele inzet).

Op het daadwerkelijk gebruik van camera's en domotica zijn de uitgangspunten van goed werknemer- en werkgeverschap van toepassing. Hierbij dient in alle gevallen een afweging van de belangen plaats te vinden. De inbreuk op de privacy van een medewerker of cliënt is, los van een behandeling vanuit de Wet Zorg en Dwang (WZD), alleen toegestaan als ZNVV voorafgaande aan de verwerkingen duidelijke doelen heeft geformuleerd waarvoor het gebruik van camera's of domotica en het dus registreren en vastleggen van persoonsgegevens is toegestaan. Er moet sprake zijn van één of meer duidelijk bepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doelen voor het verwerken van de persoonsgegevens, waarbij er een wettelijke grondslag aanwezig dient te zijn, bij voorbeeld een wettelijke zorgtaak. Daarbij mag de inbreuk op de privacy en de rechten van de betrokkene nooit onevenredig groter zijn dan strikt noodzakelijk voor het beschreven doel.

In de basis is het vanuit de privacywetgeving nooit toegestaan om camerabeelden te maken van werknemers, cliënten of anderen. Cameragebruik weegt niet op tegen de belangen en/of fundamentele rechten van de betrokkenen. De locaties van ZNVV maken echter onderdeel uit van de openbare ruimte. Daardoor is er een reële kans op diefstal of andere voor de organisatie ontregelende of schadelijke handelingen die worden gepleegd door personen van binnen of buiten de organisatie. Hiermee ontstaat voor de organisatie een gerechtvaardigd belang om gebruik te maken van camera's om haar eigendommen en gebouwen te beveiligen.

In dit beleid worden eerst een aantal algemene regels en uitgangspunten gegeven voor het gebruik van camera's. Tot slot wordt daarna een aantal regels en uitgangspunten beschreven voor:

1. Inzet van camera's voor veiligheid;
2. Inzet van camera's bij begeleiding, behandeling, therapie of registratie van gesprekken;

3. Inzet van camera's en andere observatie-middelen als toezichhoudende domotica;
4. De aanwezigheid van camera's in thuiszorgsituaties en huishoudelijke ondersteuning.

Algemene regels en uitgangspunten bij inzet van camera's

Privacyreglementen

In het Privacyreglement voor cliënten en verwanten en het Privacyreglement voor medewerkers en sollicitanten van ZNWV staat het gebruik van camera's en de doeleinden waarvoor deze worden ingezet benoemd. Met 'beelden' worden zowel filmopnamen als foto's bedoeld.

Beheer

- Beelden mogen alleen worden bewaard op een aparte beveiligde omgeving. Bij beelden die een relatie hebben met de behandeling van en zorgverlening aan een cliënt moeten in de cliëntendossiers worden opgeslagen. Alle andere beelden worden of opgeslagen in een aparte beveiligde digitale omgeving of direct in de database van het camerasysteem zelf. Alle beelden zijn alleen toegankelijk voor daartoe bevoegde medewerkers;
- Beelden mogen in principe niet worden vastgelegd op draagbare datadragers zoals USB, (privé-)telefoon, tablet of laptop. Is het door omstandigheden toch noodzakelijk om in eerste instantie een draagbare datadrager te gebruiken, dan moeten de gemaakte beelden binnen 24 uur alsnog op de beveiligde omgeving worden opgeslagen en de oorspronkelijke data op de draagbare datadrager vernietigd;
- Beelden worden alleen gemaakt met behulp van apparatuur van en/of verstrekt door ZNWV. Het gebruik van privé-apparatuur is niet toegestaan;
- Waar het gaat om niet begeleiding gerelateerde opnamen, is de manager van de betreffende locatie of een directielid verantwoordelijk voor het beheer van de beelden;
- Bij begeleiding gerelateerde opnamen is de behandelaar van de betrokken cliënt verantwoordelijk voor het beheer;
- Bij begeleiding gerelateerde opnamen mogen de camerabeelden alleen worden bekeken door een daartoe bevoegde functionaris die qua functie een directe (begeleidings-)relatie heeft met de cliënt én met het doel waarvoor de camera wordt ingezet (gerechtvaardigd belang). In beginsel is de behandelaar verantwoordelijk voor de begeleiding van de cliënt en daardoor bevoegd om opnames te maken en deze in te zien (in belang van goede begeleiding);
- Camerabeelden die worden gemaakt vanuit het oogpunt van veiligheid vallen onder de verantwoordelijkheid van de manager of een directielid. Alleen zij zijn bevoegd om camerabeelden in te zien en om een incident waar beelden van zijn gemaakt af te handelen. Hierbij dient altijd de Functionaris Gegevensbescherming te worden betrokken voor advies.

Recht op inzage

Iedere op beeld vastgelegde betrokkene heeft volgens de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) het recht op inzage. De betrokkene kan via de manager een schriftelijk verzoek om inzage indienen bij de RvB (Raad van Bestuur). Binnen vier weken ontvangt betrokkene een overzicht met de vastgelegde persoonsgegevens, of een uitnodiging om de vastgelegde beelden te bekijken. Een verzoek kan geweigerd worden als dat noodzakelijk is in het belang van voorkoming, opsporing en vervolging van strafbare feiten of ter bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Verstrekken aan derden

Camerabeelden en andere data die zijn vastgelegd in het kader van de begeleiding worden nooit verstrekt aan anderen. Camerabeelden die zijn gemaakt vanuit het oogpunt van algemene veiligheid kunnen wel gedeeld worden met anderen. Dit kan echter alleen als dit verenigbaar is met het oorspronkelijke doel en uitsluitend via een verzoek aan de RvB. De doelbeschrijving moet duidelijk en ondubbelzinnig zijn. Er wordt getekend voor ontvangst en integer gebruik van het beeldmateriaal. Beeldmateriaal wordt aan de politie verstrekt als hier uitdrukkelijk om wordt verzocht

onder verwijzing naar de wettelijke regeling die hieraan ten grondslag ligt, of als dit noodzakelijk is voor de publiekrechtelijke taakuitvoering van de politie. Dit betekent “op vordering” van een Officier van Justitie.

1. Inzet van camera's voor de algemene veiligheid

Camera's die voor de algemene veiligheid worden geplaatst en gebruikt mogen uitsluitend voor dit vooraf vastgestelde doel worden gebruikt.

Rechtsgrond

De wettelijke rechtsgrond voor het maken van opnamen voor de algemene veiligheid is “gerechtvaardigd belang”. Dit belang is voor ZNWV het beschermen van eigendommen van de organisatie, de bescherming van cliënten, medewerkers en bezoekers of het voorkomen van diefstal en andere incidenten. Bij gebruik voor uitsluitend dit doel en uitsluitend inzage in de beelden bij incidenten of vermoedens van incidenten door alleen die personen die functioneel ook toegang mogen hebben tot die beelden, zal het belang van ZNWV zwaarder mogen wegen dan de belangen en rechten van betrokkenen. De gemaakte opnamen vallen niet onder het dossier van een cliënt: het doel is immers niet cliëntzorg. Het cameragebruik voor algemene veiligheid mag niet op zichzelf staan, maar moet onderdeel uitmaken van een groter totaalpakket van maatregelen om de veiligheid te verbeteren en diefstal en incidenten te voorkomen.

Informatieplicht

Het cameragebruik voor algemene veiligheid moet voor iedere bezoeker van een locatie waar sprake is van cameratoezicht duidelijk zijn. Daartoe is ZNWV verplicht om bij de ingang van de locatie en op de plekken waar de camera's staan fysiek met borden of pictogrammen, of een combinatie, aan te geven dat er camera's aanwezig zijn die opnamen maken. Als er ook buiten de gebouwen op het terrein van de locatie opnamen worden gemaakt moet dit bij iedere toegang naar het terrein worden vermeld. Een voorbeeld van een bord of pictogram:

Incidenteel heimelijk cameratoezicht

Heeft de organisatie concrete vermoedens van bijvoorbeeld diefstal of fraude door werknemers of anderen? Dan kan onder bepaalde voorwaarden incidenteel gebruik worden gemaakt van een verborgen camera (heimelijk cameratoezicht). Bij de inzet van incidenteel heimelijk cameratoezicht moet ZNWV in ieder geval voldoen aan de volgende voorwaarden:

- Het lukt ZNWV niet, ondanks allerlei inspanningen, om een eind te maken aan de diefstal of fraude;
- Het gebruik van heimelijk toezicht wordt in duur en omvang zo beperkt mogelijk gehouden. Permanent heimelijk cameratoezicht is niet toegestaan;
- De inbreuk op de privacy van de werknemers is zo klein mogelijk. Een camera op bijvoorbeeld het toilet of in de badkamer gaat te ver, omdat mensen dan bloot in beeld kunnen komen;
- ZNWV heeft de werknemers er vooraf op gewezen dat verborgen camera's in bepaalde situaties (diefstal of fraude) mogelijk zijn. Bijvoorbeeld in het personeelsreglement, privacy-verklaringen of een camerabeleid;
- ZNWV informeert de betrokken werknemers achteraf over het gebruik van de verborgen camera;

- Er is instemming van de Ondernemingsraad en Cliëntenraad voor dit beleid en over de mogelijkheid van inzet van (verborgen) camera's. Na instemming in algemene zin is instemming per geval niet nodig als dit niet afwijkt van dit beleid;
- Bij iedere specifiek geval van voorgenomen heimelijk cameratoezicht wordt direct bij aanvang van het heimelijk cameratoezicht de OR per e-mail geïnformeerd;
- Voor iedere voorgenomen inzet van cameratoezicht wordt een DPIA (Privacy Impact Analyse) uitgevoerd. Als uit de DPIA naar voren komt dat de beoogde inzet van verborgen camera's een hoog privacy risico oplevert en het niet lukt om maatregelen te vinden die het risico beperken, moet met de Autoriteit Persoonsgegevens worden overlegd voordat het heimelijk cameratoezicht start.

Zeker bij heimelijk cameratoezicht is het van belang dat de inbreuk op de privacy van diegenen die op beeld zijn vastgelegd zo klein mogelijk blijft. Daarom heeft alleen de verantwoordelijke teammanager of een directielid toegang tot deze opnamen. Hij of zij draagt er ook altijd zorg voor dat alleen personen toegang krijgen tot de beelden, voor wie deze toegang functioneel noodzakelijk is. Bij een voorgenomen inzet van heimelijk cameratoezicht dient de Functionaris Gegevensbescherming altijd om advies te worden gevraagd.

Bewaartermijnen

ZNWW mag de camerabeelden die met (heimelijk) cameratoezicht verkregen zijn, niet langer bewaren dan noodzakelijk is. De richtlijn hiervoor is maximaal 2 weken. Maar is er een incident vastgelegd, zoals diefstal, dan mogen de beelden bewaard blijven tot dit incident is afgehandeld. Bij aangifte mogen de beelden aan de politie worden verstrekt.

2. Inzet van camera's bij behandeling, therapie of registratie van gesprekken

Een gesprek tussen een behandelaar en een cliënt, of het gedrag van een cliënt, bijvoorbeeld voor de behandeling of therapie, mag worden opgenomen met een vaste camera of met de camera-functie van een mobiel apparaat. Een aantal voorbeelden uit de praktijk:

- Opname van de behandeling of therapie voor supervisie van behandelaren in opleiding;
- Opname van gesprekken om gefocust te blijven op het gesprek en niet op het maken van aantekeningen;
- Opname van algemene dagelijkse activiteiten (ADL) van de cliënt t.b.v. Ergotherapie of andere doelstellingen;
- Registratie van interacties tussen en gedragspatronen van cliënt-begeleiding en cliënten onderling. Het doel is de kennis van het team te vergroten en de behandeling te verfijnen;
- Registratie tijdens de slaap van een cliënt met als doel om meer inzicht in het slaappatroon te krijgen waardoor er passende interventies kunnen worden ingezet.

Wordt er voor de opnamen digitale apparatuur gebruikt, dan is er sprake van een 'verwerking' in de zin van de AVG en zijn de AVG-regels van toepassing. Dit geldt ook als de beelden niet actief worden vastgelegd, maar live kunnen worden bekeken. Ook kunnen andere wettelijke bepalingen van toepassing zijn, bijvoorbeeld uit de WGBO (Wet geneeskundige behandelingsovereenkomst). In het algemeen geldt dat opnamen waar gegevens op zichtbaar/hoorbaar zijn die tot een cliënt herleidbaar zijn, onder het beroepsgeheim vallen. Dit geldt bijvoorbeeld voor opnamen van telefoongesprekken, voor zover daarop hoorbaar is wie dat gesprek voeren en over wie het gesprek gaat. Of en waarvoor de opnamen mogen worden gebruikt, hangt af van het vooraf gestelde doel. Als het doel primair de zorgverlening aan de cliënt is, dan mogen de opnamen niet voor een ander doel worden gebruikt, behalve als de cliënt daarvoor toestemming geeft.

Als een opname met een mobiel apparaat wordt gemaakt moeten de relevante beelden binnen 24 uur worden opgeslagen in het medisch dossier van de cliënt binnen de zorg-applicatie (EPD of ECD), of op een andere speciaal daarvoor bestemde beveiligde omgeving. De opnamen worden daarna direct van het mobiele apparaat verwijderd. Camerabeelden mogen alleen worden ingezet in situaties waarbij het voor de behandelaar duidelijk is dat de

opnamen een positieve invloed kunnen hebben op de behandeling of begeleiding en daarmee kan opwegen tegen de inbreuk op de privacy van de cliënt. Als blijkt dat de gemaakte opnamen geen toegevoegde waarde hebben op de behandeling of begeleiding worden de opnamen alsnog vernietigd.

Als met de opnamen ook persoonsgegevens van anderen (cliënten, medewerkers of anderen) worden vastgelegd dan kan de cameraopstelling worden veranderd zodat deze anderen niet meer in beeld zijn, of de beelden van de anderen worden achteraf verwijderd of geanonimiseerd.

Rechtsgrond

Camera's kunnen een toegevoegde waarde bieden voor een cliënt bij de behandeling en therapieën, bij gesprekken tussen begeleider en cliënt of bij het gericht observeren, bewaken en monitoren van de cliënt. Hier kan ook een rechtmatige grond ontstaan om te mogen registreren en verwerken. Dit mag in principe alleen als dit is afgesproken binnen de toestemmingsverklaring of soortgelijk en als zodanig onderdeel uitmaakt van de zorgtaak. Hierbij dient transparantie het uitgangspunt te zijn: op geëigende momenten, in ieder geval bij de intake, dient cliënt en/of de wettelijk vertegenwoordiger te worden geïnformeerd dat het gebruik van camera's onderdeel uit kan maken van de zorg, behandeling of therapie. Opnieuw informeren dient altijd plaats te vinden wanneer camera's daadwerkelijk worden ingezet, de toestemming wordt vastgelegd in het EPD of ECD. Als een cliënt of wettelijk vertegenwoordiger op dat moment niet instemt met de inzet van camera's is het gebruik niet toegestaan (recht van bezwaar). Alleen in het geval dat de Wet Zorg en Dwang van toepassing is, en de inzet van de camera aan alle eisen van de WZD voldoet, kan er sprake zijn van een directe wettelijke rechtsgrond voor gedwongen toepassing van monitoring en toezicht op de cliënt.

In alle bovengenoemde gevallen blijft echter de volgende vraag/afweging voortdurend een rol spelen: wordt met het cameragebruik of het toezicht een aanmerkelijke inbreuk gemaakt op belangen of fundamentele rechten van wie er beeldopnamen of andere data worden verwerkt? En zo ja, dient dan afhankelijk van de ernst van die inbreuk, de opname achterwege te blijven? En kan het doel, dat met het cameragebruik wordt nagestreefd, ook langs een andere weg, met een minder ingrijpend middel, worden bereikt? Alleen als de zorg met toepassing van de WZD wordt verleend kan uiteindelijk worden besloten om onder dwang toezicht of monitoring toe te passen.

Opnamen in het kader van onderwijs

Soms worden opnamen gemaakt in het kader van onderwijs, bijvoorbeeld om de gesprekstechnieken van een student te beoordelen. Een dergelijke opname behoort niet tot het cliëntdossier. Het doel van de opname is immers niet gelegen in de cliëntzorg, maar in de opleiding van de behandelaar. Voor dergelijke opnamen moet de cliënt toestemming geven voordat de opname gemaakt wordt. Daarbij moet hij te horen krijgen wat het doel is van de opname, hoe lang de opname wordt bewaard en wie toegang tot de opname hebben. De opname moet vernietigd worden zodra deze in het kader van de opleiding is gebruikt. Gezien het doel van de opname en de beoogde vernietiging op korte termijn, kan de cliënt geen kopie of inzage krijgen.

Gesprekken tussen collega's

Soms worden telefoongesprekken tussen collega's onderling opgenomen. Dit gebeurt bijvoorbeeld om de afstemming over een cliënt vast te leggen. Het opnemen van deze intercollegiale gesprekken mag alleen als dat noodzakelijk is voor een vooraf gesteld doel. Ook moeten de gespreksdeelnemers van de opname op de hoogte zijn. De gesprekken mogen alleen worden gebruikt voor het doel waarvoor ze zijn opgenomen en ze mogen niet langer worden bewaard dan voor dat doel noodzakelijk is. Wisselen de collega's in het gesprek persoonsgegevens uit, dan valt de opname onder het medisch beroepsgeheim.

In sommige gevallen moet de inhoud van het telefoongesprek in het cliëntdossier worden opgenomen, bij voorbeeld wanneer relevante informatie over het gedrag van een cliënt moet worden vastgelegd. De dossierplicht verplicht behandelaren immers om in het dossier alle gegevens op te nemen die voor een goede zorgverlening aan de cliënt relevant zijn. Daartoe kan de behandelaar een kopie van de geluidsopname bewaren of een samenvatting van het gesprek maken en die in het dossier voegen. Deze dossierplicht brengt met zich mee dat de privacyrechten van de cliënt t.a.v. het cliëntdossier ook van toepassing zijn op de inhoud van de gespreksopname.

Een cliënt of familielid maakt opnamen

Het komt regelmatig voor dat cliënten of familieleden vóór, tijdens of na een medische behandeling beeld- of geluidsopnamen (willen) maken. Bijvoorbeeld om een gesprek met een behandelaar later nog eens terug te kunnen luisteren. Cliënten mogen zo'n gesprek opnemen voor privégebruik. Het is een kwestie van fatsoen dat zij hun behandelaar vooraf inlichten over deze geluidsopname, maar dit is niet wettelijk verplicht. De cliënt mag de opname niet zonder toestemming van de behandelaar openbaar maken via bijvoorbeeld internet of sociale media.

Bewaartermijnen

De behandelaar dient vooraf te bepalen wat er met een opname gebeurt. Zo hoeven sommige opnamen slechts eenmalig te worden gezien, waarna ze kunnen worden vernietigd. Andere opnamen daarentegen, zijn voor langere tijd relevant en moeten daarom in het cliëntdossier worden bewaard. In het laatste geval zijn de bewaartermijn en de privacyrechten van de cliënt erop van toepassing, zoals het recht om de opname te zien en er een kopie van te krijgen. De behandelaar mag het verzoek om een kopie afwijzen als de privacy van een andere persoon hierdoor wordt geschaad.

Camerabeelden die vanuit het oogpunt van de begeleiding zijn gemaakt maken onlosmakelijk deel uit van het cliëntdossier en mogen/moeten op basis daarvan ook 20 jaar worden bewaard, mits deze opnames evident in het belang zijn van de verdere begeleiding en dienstverlening aan de cliënt. Het is belangrijk dat niet-relevante onderdelen van opnames, die geen relatie hebben met de behandeling of begeleiding, van de relevante onderdelen worden gescheiden en binnen twee weken na opname worden vernietigd.

3. Inzet van camera's als een vorm van toezichthoudende domotica

Binnen de locaties van ZNWV kan (woon)zorg-technologie worden toegepast waarbij camerabeelden, maar ook andere beeldvormende technieken of sensoren, gebruikt worden voor het monitoren van cliënten. Deze technieken worden veelal gebruikt bij cliënten met dementie of een verstandelijke beperking waarvoor het belangrijk is om ook in situaties van verminderd direct toezicht of contactmomenten hun veiligheid en welzijn te kunnen bewaken, omdat ze dat vaak zelf niet kunnen. Ook worden deze technieken regelmatig toegepast bij zorg die vanuit de Wet Zorg en Dwang wordt ingezet. Het gebruik van domotica bij de zorg voor cliënten raakt de privacy van deze cliënten op twee manieren. Enerzijds wordt de cliënt beperkt in zijn ruimtelijke privacy (het recht om ongehinderd alleen te kunnen zijn). Anderzijds wordt met domotica vaak ook een situatie gecreëerd waarbij door gebruik van sensoren nu net een grotere mate van ruimtelijke privacy aanwezig is, bijvoorbeeld wanneer een cliënt pas wordt gestoord in zijn slaap als de luier-sensor signaleert dat vervanging nodig is. Zonder sensor wordt de cliënt misschien wel vier keer onnodig gestoord. Daarnaast worden met de domotica een categorie zeer gevoelige persoonsgegevens verwerkt. Toezicht met domotica mag alleen worden ingezet bij cliënten waarbij brede consensus bestaat over de toegevoegde waarde van domotica in die specifieke situatie waar het toezicht wordt toegepast. Alleen de behandelaren van de betreffende cliënt hebben toegang tot de data die met domotica worden verzameld. Alleen zij kunnen besluiten om naar aanleiding van een incident data veilig te stellen en langer te bewaren voor onderzoek.

Rechtsgrond

De inzet van domotica vanuit het oogpunt van toezicht mag alleen worden toegepast op basis van wat is opgenomen in de zorg- en dienstverleningsovereenkomst (zolang de zorg niet valt onder het wettelijk kader van Wet Zorg en Dwang). Opnieuw informeren dient altijd plaats te vinden wanneer camera's daadwerkelijk worden ingezet. Dit vraagt in veel gevallen creativiteit, overredingskracht maar ook inlevingsvermogen om de cliënt, zijn vertegenwoordiger of familieleden de meerwaarde van dit toezicht te laten inzien. Als een cliënt of wettelijk vertegenwoordiger op dat moment niet instemt met de inzet van camera's is het gebruik niet toegestaan (recht van bezwaar).

Bewaartermijnen

De gegevens die met domotica worden verzameld bestaan uit zeer gevoelige persoonsgegevens. In basis mogen deze gegevens uitsluitend gebruikt worden voor het oorspronkelijke doel, namelijk het toezicht op de cliënt. Dat

betekent dat de gegevens kunnen worden 'gestreamd' en niet bewaard hoeven te worden aangezien direct op afwijkende gegevens kan worden gereageerd, en, als de gegevens wel bewaard worden, duurt deze opslag nooit langer dan maximaal één uur. Het verdient de aanbeveling om de opslag van data ook zodanig in te richten dat ieder uur de oudste data weer worden overschreven. Daarnaast zou het wel mogelijk moeten zijn om bij incidenten bepaalde gegevens veilig te stellen zodat de werking van de domotica of het verloop van het incident achteraf kan worden gecontroleerd.

4. De aanwezigheid van camera's in thuiszorgsituaties en huishoudelijke ondersteuning

Steeds vaker gebeurt het dat er bij cliënten in de extramurale zorg thuis camera's worden opgehangen. Wanneer een cliënt of zijn/haar familie of mantelzorgers zich zorgen maken over de gezondheid van de cliënt dan kan dit een gegronde reden om camera's in huis op te hangen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij dementie of valgevaar. Vaak zal de familie de beelden kunnen bekijken (en soms ook terugkijken). De AVG stelt dat er alleen in huizen mag worden gefilmd met instemming van de (wilsbekwame) cliënt en alle andere bewoners. Deze goedkeuring is in eerste instantie iets tussen de cliënt en de familie, het is niet de verantwoordelijkheid van ZNWV als zorginstelling om de AVG af te dwingen. Thuiszorg vindt per definitie plaats in de privéomgeving van de cliënt. Dit betekent dat de cliënt (of haar familie) een grote vrijheid hebben in de inrichting en ook het gebruik van camera's: als de familie van mening is dat camera's bijdragen aan de veiligheid van de cliënt dan kunnen wij daar niets aan doen. Of de cliënt het eens is met het ophangen van camera's of niet, is voor ons niet relevant: dit is een zaak tussen cliënt en familie zelf.

De privacy van onze zorgmedewerkers

Onze eigen zorgmedewerkers hebben recht op privacy en een veilige werkomgeving. Daarom is eventueel gebruik van camera's binnen en rond onze eigen gebouwen, op de werkplek van onze zorgmedewerkers, aan strenge regels gebonden waarbij ook de Ondernemingsraad wordt betrokken. Dit betreft ook het maken van opnames en het bewaren en delen hiervan. Dit komt onder druk te staan als er in de thuiszorgsituatie camera's hangen, waarbij je niet weet wie er allemaal meekijkt en wat er met eventuele opnames gebeurt. Zoals eerder aangegeven is hier op basis van wetgeving en jurisprudentie niets aan te doen. Iedereen heeft het recht om een huis waar camera's hangen niet binnen te gaan, maar een cliënt hierom de zorg weigeren is geen reële optie. Ook daarom is het belangrijk om waar mogelijk afspraken te maken en vast te leggen over het camera-gebruik.

Onze zorgplicht

De rechter heeft diverse uitspraken gedaan over de zorgplicht. In tal van gevallen ligt er een gerechtelijk vonnis dat thuiszorg niet zomaar mag worden gestopt als bij voorbeeld de veiligheid van thuiszorgmedewerkers in het gedrang komt. Er moet dan worden ingezet op preventieve maatregelen als dubbele bemensing, alarmknoppen etc. om de veiligheid te waarborgen. In het verlengde hiervan kunnen we de thuiszorg niet stopzetten op privacy gronden van onze zorgmedewerkers. Iedereen heeft het recht om een huis waar camera's hangen niet binnen te gaan, maar een cliënt hierom de zorg weigeren is dus geen reële optie. Ook daarom is het belangrijk om afspraken te maken en vast te leggen over het camera-gebruik. We hebben echter ook andere verplichtingen:

- We voeren vanuit ons beroep regelmatig (zeer) privégevoelige gesprekken. Sommige camera's hebben ook microfoons en de beroepscode verplicht ons om persoonlijke gesprekken buiten het gehoor van anderen te laten plaatsvinden;
- We moeten vanuit de beroepscode ernaar streven de privacy van cliënten te beschermen bij de inzet van domotica en camera's. Hangt er bijvoorbeeld een camera in de badkamer dan is het wenselijk een gesprek aan te gaan over de noodzaak hiervan.

De zorg- en dienstverleningsovereenkomst

Zoals hierboven aangegeven is goed overleg met betrokkenen, cliënt en familie belangrijk. Neem in de toestemmingsverklaring of soortgelijk het volgende op en bespreek dit met de cliënt en eventuele familieleden: "Wij vinden een goede zorg voor de cliënt belangrijk. Daarnaast vinden wij de privacy van onze thuiszorgmedewerkers en onze cliënten ook belangrijk. Daarom willen wij u vragen om, tijdens de zorgverlening, onze thuiszorgmedewerkers en de cliënt niet met camera's te monitoren of hier (geluids-)opnames van te maken. Als er

camera's aanwezig zijn in de ruimte waarin zorg wordt verleend, vragen wij u deze camera's zichtbaar uit te zetten op het moment van de zorgverlening (inclusief het opnemen van geluid)".

Overige belangrijke aandachtspunten

Wet Zorg en Dwang (WZD)

Bij cliënten die behoren tot de doelgroep van de Wet Zorg en Dwang (WZD) wordt ook regelmatig toezicht en/of monitoring toegepast. Dit gebeurt bij voorkeur altijd vrijwillig en dus met borging in de zorg- en dienstverleningsovereenkomst en schriftelijke expliciete toestemming. Als dit echter bij deze cliënten of hun wettelijke vertegenwoordigers stuit op verzet, dan kan de instelling op basis van de binnen de WZD voorgeschreven protocollen alsnog overgaan op gedwongen toepassing van domotica.

DPIA

Als ZNWV grootschalig en/of systematisch cameratoezicht in gaat zetten dan moet er een DPIA (gegevensbeschermings-effectbeoordeling) worden uitgevoerd. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de Commissie Privacy en Informatieveiligheid. De Functionaris Gegevensbescherming dient om advies te worden gevraagd.

Bewaartermijnen

Camerabeelden die vanuit het oogpunt van algemene veiligheid zijn gemaakt mogen door ZNWV niet langer worden bewaard dan noodzakelijk is voor het doel. Als er zich geen incidenten voordoen is deze termijn twee weken. Als er zich incidenten hebben voorgedaan, bijvoorbeeld diefstal of vernieling, dan mogen die beelden worden bewaard tot het moment dat het incident is afgehandeld. Camerabeelden die vanuit het oogpunt van de begeleiding zijn gemaakt maken onlosmakelijk deel uit van het cliëntdossier en mogen/moeten op basis daarvan ook 20 jaar worden bewaard, mits deze opnames evident in het belang zijn van de verdere begeleiding en dienstverlening aan de cliënt.

Het is wel belangrijk dat niet-relevante onderdelen van opnames, die geen relatie hebben met de behandeling of begeleiding, van de relevante onderdelen worden gescheiden en binnen twee weken na opname worden vernietigd. In bepaalde gevallen kan ZNWV camerabeelden voor een langere periode bewaren. Deze langdurige opslag van gegevens moet dan passen binnen de kaders voor wetenschappelijk of historisch onderzoek.

Noodzakelijkheidstoets

Om gebruik van camera's voor alle hierboven genoemde doelen te mogen gebruiken moeten twee noodzakelijkheidstoetsen worden uitgevoerd:

- a. *Subsidiariteit*: ZNWV moet nagaan of er misschien minder ingrijpende maatregelen mogelijk zijn om het doel te bereiken. Uitgangspunt kan zijn 'des te verder van het lichaam, des te minder ingrijpend'. Maar ook: welk middel zal de cliënt zelf als minst ingrijpend ervaren? Bij het inzetten van camera's moet kunnen worden aangetoond dat alle mogelijke alternatieven zijn verkend en dat het desbetreffende cameratoezicht echt nodig is.
- b. *Proportionaliteit*: ZNWV moet nadenken over de aantallen, plaats en bereik of opnamerichting van de camera's en over de duur van het gebruik.

Cliëntenraad

Een onderbouwd besluit of voornemen om camera's te gebruiken en het beleid hierin moeten tijdig voor instemming aan de Cliëntenraad worden voorgelegd. Dit vloeit voort uit de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen (Wmcz). Aan de Cliëntenraad komt een instemmingsrecht toe, omdat het systematisch bewaken van de kwaliteit van zorg aan cliënten een algemeen beleid op het gebied kwaliteit en veiligheid betreft. Geadviseerd wordt om voorafgaand daaraan eerst oriënterend in gesprek te gaan met de Cliëntenraad.

Implementatie

De implementatie van dit beleid ligt bij de Commissie Privacy en Informatieveiligheid, in samenwerking met het RvB, Facilitaire zaken en ICT. Acties zijn:

- Beleid ter instemming voorleggen aan de Ondernemingsraad en de Cliëntenraad;
- Beleid plaatsen op Infoland;
- De zorg- en dienstverleningsovereenkomsten aanpassen;
- Communiceren beleid via intranet, email en reguliere overleggen.

Bijlage: Voorwaarden voor rechtmatig cameragebruik vastleggen in dossier, WZD wettelijke verplichting

